

Mapes de paraules

ALBA ALSINA

NARRATIVA

Francesco Biamonti, *Vent de mar endins*. Traducció de Rosa Oliveros. Proa. Barcelona, 2000.

Per Varí no hi ha fronteres. No en vol reconèixer ni de geogràfiques ni de sentimentals. Hi ha un territori que coneix tan bé com els trets de la seva cara. Hi ha una comunitat de la qual s'ha anat desarrrelant a poc a poc amb el pas dels anys. La vida tal com la coneixia s'ha anat transformant, empesa pels canvis dels temps, i tots els seus convilants han sucumbit, de manera senzilla, natural, sense lluita, a l'aridesa que els envolta. Aridesa de la terra, aridesa de les relacions humanes, aridesa del món modern. Hi ha una dona, Sabèl, far contradictori que el lliga al seu passat i que l'empeny a trencar amb tot i a encetar una nova vida malgrat la convicció que tot és inútil.

Per la seva feina, és un resistent –un passador de muntanya que obeeix uns codis ètics que tots els seus contemporanis ja han abandonat seduïts per l'obtenció de diners fàcils–, i es guia pel seu instint, antic i savi, per concedir a les coses el verdader valor que tenen. També és un clandestí –acompanya altres persones, homes i dones,

que, en no tenir papers legals, encara són més clandestins que ell– que passa indiferent d'una a l'altra banda de la frontera dels homes amb la seva preciosa càrrega de vides humanes. Però el fet que dona la mesura de la seva clandestinitat és el seu amor per Sabèl, un amor destructor perquè ha estat reprimat, que l'omple d'angoixa i alhora el mou a continuar amb la seva vida, sense saber ben bé què està fent, i el sacseja, el fa lliscar entre dos extrems oposats i dolorosos: el desig i la impotència.

La peripècia de Varí té un paisatge propi. Les aspres muntanyes de la Ligúria, abocades al mar, castigades pel vent, terribles en la seva grandesa acollidora i alliberadores en el seu silenci que esdevé un enemic tant per al Varí passador de clandestins com per al Varí desencantat que ha anat tancant les portes a tot allò que bastia la seva vida. Menys una. La porta per a Sabèl. Només entreoberta, amb les frontisses rovellades per la immobilitat forçada. Varí no és capaç d'obrir-la de bat a bat, però tampoc de tancar-la per sempre. Varí viu sol, però no està sol. Tots els membres de la comunitat a la qual pertany i que encara li confeixen entitat com a ésser so-

El narrador i poeta Francesco Biamonti

*Biamonti
atrapa les
seves criatures
amb una
cadena que els
estreny fins a
ofegar-los, i ho
fa amb la
delicadesa del
pare afectuós*

cial estan atrapats en un univers de soledat, nostàlgia i pèrdua. Aquestes tres peces són les baules que formen la cadena amb què l'autor, Francesco Biamonti, ha lligat Varí, Sabèl i tots els altres personatges que poblen aquest *Vent de mar endins*. I, ni que pugui semblar contradictori, són també els elements que configuren la intensa humanitat que es desprèn de tots ells. Perquè, si bé Biamonti atrapa les seves criatures amb una cadena que els estreny fins a ofegar-los, ho fa amb la delicadesa del pare afectuós que, des del desconcert, intenta comprendre les reaccions dels seus fills, sense ajudar-los, però també sense jutjar-los.

No hi ha res d'heroic en aquesta novel·la si no és la mirada de l'autor, que, des de dalt del seu Olimp, es converteix en una mena de déu grec mancat d'ira i centra la seva atenció en les petites tragèdies que s'endevinen re-re cada personatge. Són poques les coses que passen en aquestes 110 pàgines. Biamonti no està interessat en el que passa –de la lectura de *Vent de mar endins* hi ha moments que es desprèn la sensació que l'autor ha estalviat tants fets com ha pogut– sinó en com viuen/sobreviuen els

personatges. Novel·la més reflexiva que activa, els fets i els misteris que guarden Sabèl o el professor Jacopo van der Helst poden quedar sense solució perquè no són més que un mecanisme per aprofundir en els paisatges interiors protagonistes.

VOLUNTAT POÈTICA

Tot i que ha publicat quatre novel·les, Biamonti és poeta i això és nota en aquest llibre, concebut amb una voluntat poètica que ho impregna tot: les paraules que construeixen les figures, les muntanyes, el mar i les cases del poble estan amarades de la mateixa fragilitat que l'autor vol destacar com a característica de les vides dels seus personatges. La sensació d'atemporalitat que alimenta tota l'obra també contribueix a fer-la més pròxima al lector: la seva història podria passar a meitat del segle XV i també abans d'ahir, només quatre pistes –el tràfic d'heroïna i d'armes– ens asseguren que Biamonti parla de fets contemporanis.

El magnífic llenguatge de Biamonti –cal lloar el treball impecable de la traductora, Rosa Maria Oliveros, però ens hem quedat amb les ganes de llegir l'obra en la seva llengua original, l'italià, atrets per la sonoritat que la traducció no pot conservar i que possiblement doni una nova dimensió a aquesta novel·la– dibuixa mapes de paraules: *Vent de mar endins* és un atlas físic de les muntanyes de la Ligúria, un recull de cartes de navegar per l'interior de Varí i de Sabèl, un mapa de carreteres de la nostra Europa, la del nostre temps, aquella que ha eliminat les fronteres als camions però que encara les manté per als homes. Tant és si aquests homes hi han nascut o hi volen arribar.

NARRATIVA

Josep M. Argemí, *Els camins imaginaris*. Quaderns Crema. Barcelona, 2000.

Més enllà de la raó, uns quants quilòmetres després de la realitat, s'estenen territoris fabulosos de difícil accés per vies terrenals. És per aquest motiu que Josep M. Argemí, en el seu últim llibre, opta per explorar els *camins imaginaris* que en garanteixen l'arribada. I un cop allà, ens ofereix un recorregut calculadament fragmentat per les possibilitats inconegudes de la ment, capaç de trobar l'eternitat a l'interior d'un armari, o d'amagar la identitat en el camí d'un somni.

Deu són en total els relats que formen *Els camins imaginaris*, un títol altament eloqüent per a una obra que fa gala d'una llibertat creadora sense límits. Perquè, certament, la proposta d'Argemí té les seves arrels en una concepció globalista de la ficció literària.

L'autor no es conforma amb els materials que ofereix la realitat, i opta per barrejar els instruments de la imaginació més evasiva amb les dèries i preocupacions contemporànies. Així, assistim a la trobada d'un jove estudiant amb el seu ídol intel·lectual, un psicòleg suís que acabarà hipnotitzant el deixeble, moment que obre el camí a la conjunció somni, identitat i realitat, per mostrar, a la fi, la fràgil línia divisòria que separa la vida de la mort. Però és en els relats *L'insomne* i *Visions nocturnes* on trobem amb més precisió les claus narratives d'*Els camins imaginaris*. A la segona d'aquestes peces, un personatge recorda històries "que li havien mostrat tot el que hi havia de misteriós en la ment humana". Aquest és, en essència, l'objectiu principal d'aquestes deu narracions: copsar, a tra-

vés de l'impuls primitiu de la fantasia, els múltiples misteris que subjauen en els elements més quotidians. No és estrany, doncs, que l'insomne protagonista del conte homònim, un individu que troba la fórmula per romandre en un estat de consciència permanent, acabi descobrint la son desitjada "mitjançant les estrelles del cel i les històries fabuloses".

TRADICIÓ LITERÀRIA

L'univers narratiu d'*Els camins imaginaris* ens apropa, a través de les vies descrites, a certa tradició literària del conte fantàstic llatinoamericà, per bé que l'autor adopta aquí una òptica més simbòlica que atorga als relats un caràcter de faula moral. Argemí potencia el suggeriment de les atmosferes creades, i com feia Lovecraft en el gènere fantàstic,

dóna privilegi a les sensacions per sobre de les descripcions, no mostra tant com insinua. Així, del peculiar catàleg de personatges que hi van apareixent, mai no sabrem amb exactitud quina és la seva autèntica naturalesa, quins són els seus objectius. Es tracta d'una estratègia narrativa que afavoreix la creació del *tempo* idoni, marcat pel trànsit entre el que és quotidià, factible, i l'element de sorpresa inesperat, desconcertant, sovint torbador. En les ficcions d'Argemí, però, el misteri o la fantasia no exclouen en cap moment una reflexió molt més profunda al voltant dels temes tractats. Aquests deu relats enfilen amb freqüència rutes tan serioses com la bellesa –encarnada en un jove candidat a poeta que aspira a trobar la seva pròpia veu–, l'amor sense límits –representat pels dos personatges

de novel·la que s'acaben rebel·lant contra el seu creador–, o la identitat –presència constant al llibre, ja sigui a través del motiu del doble o bé com a discurs implícit.

Enmig de la dualitat imaginació desbordant-rigor temàtic, Argemí va amanint les narracions amb delicadíssims fragments descriptius, bastits amb una prosa afinada i un ritme precís que permeten accentuar els abundants espais de tensió sense descuidar certs moments de mesurat lirisme. El resultat natural d'aquestes injeccions de fantasia i to seriós és un apassionant conjunt de veus, veritables personatges en estat de gràcia, que es passegen pels racons més amagats del nostre entorn, tot capturant l'instant fabulós en l'ambient més natural. *Els camins imaginaris* d'Argemí ens sedueixen perquè ens retornen les històries impossibles del passat, i alhora ens reconcilien amb els desitjos ocults de la condició humana, àvida sempre de copsar l'eternitat. Ho va deixar escrit Rimbaud: hi ha altres mons, però tots conviuen en aquest.

Altres mons

DAVID GUZMÁN